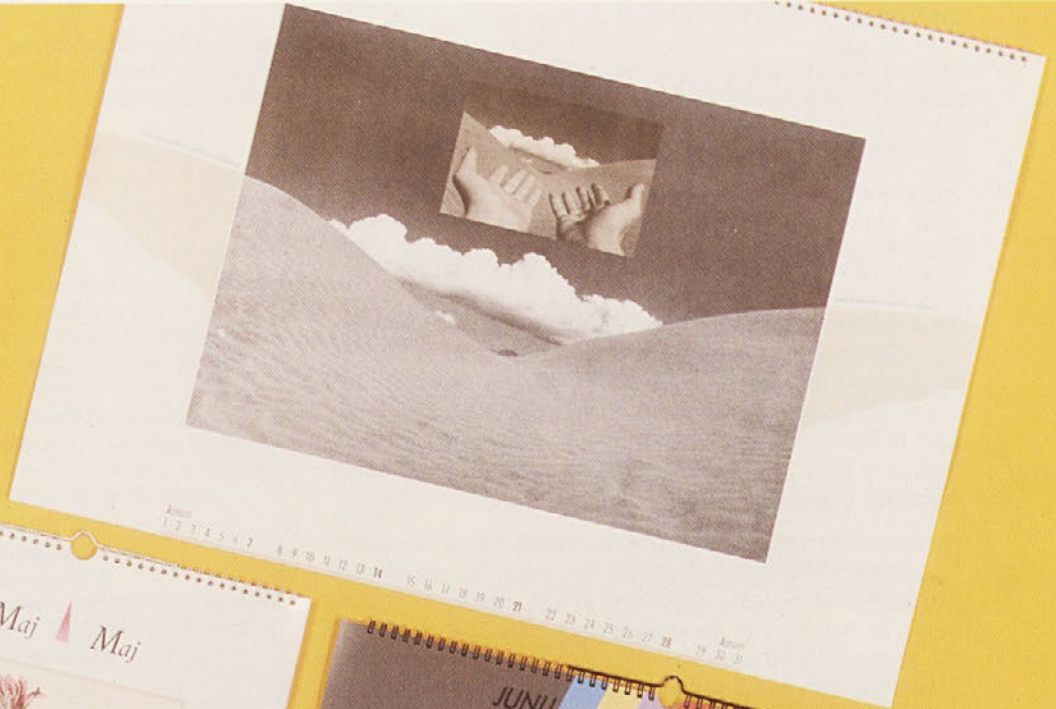

MAERAS

1990

3.

**Nagrajeni
koledarji
1990**

GLASILO KEMIČNE, GRAFIČNE
IN PAPIRNE INDUSTRIJE

CELJE, MAREC 1990

LETNIK XXIX – številka 3

ČAS VOLITEV

Volitve so pred nami. V vseh časopisih in drugih sredstvih obveščanja je vsaj eden od osrednjih člankov ali informacij namenjen letošnjim spomladanskim volitvam.

To je po svoje razumljivo, saj so letošnje volitve prve po 45 letih, ko bomo lahko izbirali med programi in kandidati več strank, ki nas bodo zastopale v organih in delegatskih klopek družbenopolitičnih skupnosti. Prav zaradi te konkurence znanj in sposobnosti na političnem področju postajajo letošnje volitve zanimiv politični in medijski dogodek.

Nenazadnje postaja vedno bolj zanimiva tudi struktura kandidatov. Na listah se pojavljajo nova imena, vedno več je intelektualcev, mladih in žensk, osebnosti iz javnega, kulturnega in športnega področja, tudi doktorjevi itd. Kandidati se predstavljajo, prebiramo njihove življenjepise, novinarji pišejo o njih predvsem tisto, kar je za večino ljudi zanimivo.

Pa vendar je vedno več mnenj in ugotovitev, da je v programih večine strank preveč obljub, kaj vse bi bilo potrebno v naši družbi narediti oz. spremeniti, premalo pa je opredeljenih načinov, kako bi to naredili. Programi so prezahtevni glede na materialne možnosti, s katerimi naša družba razpolaga, oz. pogosto so le skupek želja, ne da bi vedeli, kje zagotoviti materialno osnovo za njihovo uresničitev.

Zato bi morala imeti prednost tista stranka, ki bo sposobna uresničevati največ tistega, kar je zapisala v svoj program. To pa je predvsem odvisno od materialnih možnosti in od znanja oz. sposobnosti njenih članov, da preusmerijo trend našega razvoja v razviti svet.

Demokracija in politični pluralizem sta draga. To potrjujejo tudi letošnje volitve. Pa vendar, za takšen sistem smo se odločili. Pravil igre takega sistema se šele učimo. Pot do prave demokracije tudi v naši družbi ne bo tako enostavna. Letošnje volitve so torej priložnost, da pokažemo in dokažemo, koliko smo pripravljeni na konkurenčni boj strank, na demokracijo, ki poleg pravic prinaša tudi velike obveznosti.

Tista stranka, ki bo zmagala, bo morala dokazati, da njen program ni le mrtva črka na papirju, ampak realnost, ki nam omogoča boljše in lepšo prihodnost.

Vaša glavna in odgovorna urednica

časopisni svet

jožica bratuša, greta doberšek, milena
dobrotinšek, marjana filipič, stanka hojnik,
romana johan, marjana palir, tomaž pečnik,
jožica radelič, aleš žerovnik

glavna in odgovorna urednica

sonja krašovec

tehnično vodstvo

marjan herman

uredila

jasna rode
tone škerbec

oblikovanje naslovne strani

služba oblikovanja

tisk

aero, tozd grafika
za tiskarno drago vračun
naslov uredništva
kadrovski in splošni sektor
aero – celje, kocenova 4
tel. 24-011, int. 84 in 85
po mnenju republiškega sekretariata
za prosveto in kulturo,
št. 33-316/78, je glasilo naš aero
oproščeno temeljnega davka
od prometa proizvodov
glasilo izhaja desetkrat letno
naklada 2.500 izvodov

Poslovanje v letu 1989

Na gospodarska gibanja v letu 1989 je močno vplivala visoka inflacija, saj je bila stopnja rasti maloprodajnih cen od začetka leta do konca decembra 2772,3. Prav zaradi visoke inflacije je bila zahodnonemška marka še dalj časa nekakšna rezervna valuta, Markovičeva vlada pa je v decembru to še uradno potrdila.

Kakšne so bile značilnosti poslovanja naše delovne organizacije v primerjavi s slovenskim gospodarstvom?

PROIZVODNJA

Proizvodnja v slovenskem gospodarstvu je v drugem polletju lani stalno upadala, vendar je zaradi rasti v prvih mesecih na začetku leta porasla za 1,1 odstotka v primerjavi z letom 1988.

V delovni organizaciji Aero je bilo v letu 1989 proizvedenih 31.281,9 ton izdelkov, kar pa je bilo za 14 odstotkov manj kot je bilo načrtovano. Z načrtovanim obsegom proizvodnje je zaostajala proizvodnja v vseh tozidih.

- V Kemiji Celje je bila celotna proizvodnja za 15 odstotkov manjša od načrtovane, pa tudi primerjava z letom 1988 kaže padec za 4 odstotke (do 6 odstotkov). Ker je proizvodnja sledila prodaji, je zmanjšanje povpraševanja po nekaterih izdelkih posledično povzročilo slabo izkoriščanje strojnih zmogljivosti.

- V Kemiji Šempeter je realizirana proizvodnja prav tako zaostala za načrtovano za 18 odstotkov, pa tudi primerjava z letom poprej kaže zmanjšanje za 12 odstotkov. Vzroki za takšno stanje so tudi tu v upadanju povpraševanja, zlasti v drugem polletju. Preusmeritev v izvoz zaradi več vložene dela in manjših posebnih dimenzij, ni prinesla ugodnih učinkov.

- Tudi v Grafiki ni bila dosežena načrtovana proizvodnja, za planom pa je zaostala za 11 odstotkov. Glede na leto 1988 pa se je zmanjšala za 9 odstotkov.

PRODAJA

Prodaja v letu 1989 je bila na vseh trgih manjša od načrtovanih ciljev, pa tudi v vseh tozidih, če gledamo količinske kazalce. Vrednostno je bila samo v Grafiki 2 odstotka višja od načrtovane.

Količinska kumulativna prodaja (v tonah) je bila tudi nižja kot v letu 1988. Na stagnacijo oziroma nazadovanje pri prodaji Aerovih izdelkov na tržišču je po mnenju prodajne službe na domačem trgu vplivala vsesplošna slaba kupna moč, slabo likvidnostno stanje v mnogih panogah industrije, močno povečan uvoz posameznih skupin artiklov, delno domača konkurenca in proti koncu leta skoraj popolna blokada srbskega tržišča.

ZUNANJETRGOVINSKA MENJAVA

Slovensko gospodarstvo je ob primerjavi s podatki za leto 1988 izvozilo za 2,4 odstotke več, oziroma samo na konvertibilno tržišče za 4,5 odstotkov več izdelkov blaga in storitev. Tudi v Aeru smo v letu 1989 povečali izvoz in sicer za 6 odstotkov, samo konvertibilni izvoz pa za 8 odstotkov. Tudi plan izvoza v ameriških dolarjih je bil presežen za 10 odstotkov. Med posameznimi temeljnimi organizacijami je Kemija Celje kar za 23 odstotkov preseгла plan konvertibilnega izvoza, skupnega pa za 19 odstotkov. Kemija Šempeter je plan konvertibilnega izvoza izpolnila v celoti, skupnega pa preseгла za 4 odstotke, le v Grafiki izvojni cilji niso bili doseženi (indeks 95).

Tako kot v slovenskem gospodarstvu se je tudi v Aeru uvoz bolj povečal od izvoza in sicer konvertibilni za 12,6 odstotkov v Sloveniji, oziroma 22 odstotkov v Aeru. Skupen uvoz pa 8,9 odstotkov v Sloveniji, oziroma 18 odstot-

kov v Aeru. Razmerje med izvozom in uvozom je bilo v Aeru slabše kot v letu 1988, oz. boljše od načrtovanega.

Naši izvozni izdelki v letu 1989 so bili predvsem:

- AC papir - izvoz v višini 4.005.646 ameriških dolarjev, je bil 8 odstotkov nad načrtovanim,

- računski trakovi - izvoz je bil 105 odstotkov nad planiranim,

- pisalni trakovi - izvoz je bil 71 odstotkov višji od načrtovane vrednosti iz proizvodnega programa v Kemiji Celje in naslednji izdelki iz proizvodnega programa v Kemiji Šempeter,

- celofanski lepilni trakovi - izvoz je bil 109 odstotkov nad planiranim kot rezultat izvoza predvsem v Iran,

- izvoz ostalih lepilnih trakov je bil nižji od načrtovane vrednosti, prav tako izvoz matric,

- izvoz NO v Grafiki v višini 2.133.000 ameriških dolarjev je za 5 odstotkov presegl načrtovano višino, medtem ko je izvoz ostalih izdelkov iz proizvodnega programa te temeljne organizacije realiziran v višini 322.877 ameriških dolarjev.

OSEBNI DOHODKI

Osebnih dohodkov slovenskega gospodarstva realno padajo, kakšni pa so bili povprečni mesečni OD na zaposlenega v letu 1989 v Aeru, vidimo v preglednici:

	Doseženo 1988	Doseženo 1989	Indeks
Kemija Celje	689.704	11.279.249	1635
Kemija Šempeter	664.440	11.330.213	1705
Grafika	740.513	12.437.217	1679
Trženje	817.738	13.138.514	1607
DSSS	832.481	13.529.913	1625
DO Aero	735.699	12.166.564	1654

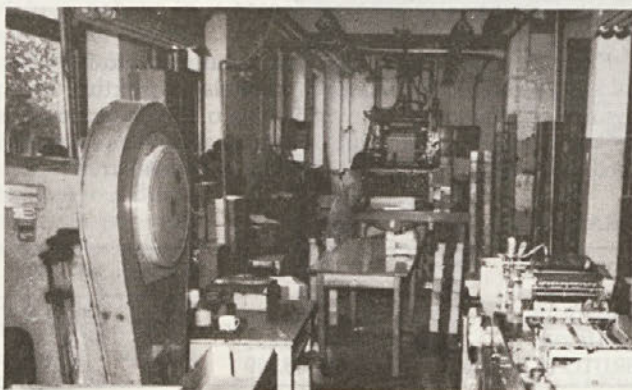
ŠTEVILO ZAPOSLENIH

Po stanju ob koncu leta 1989 je bilo v DO zaposlenih 2013 delavcev, kar je 47 delavcev manj kot ob koncu predhodnega leta, oziroma 19 delavcev manj kot je bilo načrtovano.

Število delavcev se je zmanjšalo v vseh temeljnih organizacijah, le v delovni skupnosti skupnih služb se število ni spremenilo, oziroma smo imeli dva delavca več kot je bilo planirano.

Na osnovi fizičnih kazalcev lahko ugotovimo, da planski cilji niso bili doseženi. Na osnovi odstopanj fizičnih kazalcev pričakujemo slabše finančne rezultate v vseh tozidih, zlasti pa v Kemiji Šempeter, kjer je plan prodaje dosežen le z 81 odstotki. Na finančne rezultate pa bodo gotovo vplivali še drugi elementi, kot so vezava sredstev v zalogah, terjatvah in visoka stopnja zadolženosti.

Služba plana in analiz

Načrtovani uspehi temeljnih organizacij

Devetnajstega marca so delavski sveti v vseh temeljnih organizacijah in delovni skupnosti skupnih služb potrdili gospodarski načrt za letošnje leto. Devetega marca pa ga je predhodno potrdil tudi poslovni svet.

Gospodarski načrt je izdelan še po dosedanji oz. stari organiziranosti in bo veljal le do 1. aprila, najkasneje do 30. junija pa bodo pripravljene popravke.

O načrtovanem obsegu proizvodnje in prodaje smo poročali že v prejšnji številki Našega Aera (št. 2/90) in pisali tudi o ciljnih poslovanja, tokrat pa bomo predstavili nekaj osnovnih števil iz načrta finančnega uspeha po temeljnih organizacijah.

TOZD KEMIJA CELJE

ELEMENT	DIN	STR. %	ECU
PRIHODEK	665,960.304	100,0	47,242.954
ODHODKI	636,884.163	95,6	45,180.305
BRUTO DOBIČEK	29,076.141	4,4	2,062.650
RAZPOREDITEV REZULTATOV			
Davki in prispevki	19,424.599	2,9	1,377.973
Invest. sk. poraba	1,933.648	0,3	137.172
Družbeni kapital	4,404.584	0,7	312.459
Rezerve	3,313.310	0,5	235.045
Neto akumulacija	7,717.894	1,2	547.504
Bruto akumulacija	13,741.999	2,1	974.852

Vrednost ECU 1. januarja 1990 – 14,0965 din.

Osnovni cilj, da se načrtuje 15-odstotni realni dobiček na lastni kapital. Po stanju 31. decembra 1989 je tečaj izpolnjen 87-odstotno, saj načrtovani dobiček znaša 13 odstotkov od lastnega kapitala.

KEMIJA ŠEMPETER

ELEMENT	DIN	STR. %	ECU
PRIHODEK	247,880.247	100,0	17,584.523
ODHODKI	246,033.581	99,3	17,453.523
BRUTO DOBIČEK	1,846.666	0,7	131.002
RAZPOREDITEV REZULTATOV			
Davki in prispevki	1,114.310	0,4	79.049
Invest. sk. poraba	732.356	0,3	51.953
Družbeni kapital	-	-	-
Rezerve	-	-	-
Neto akumulacija	-	-	-
Bruto akumulacija	5,917.992	2,4	419.820

Vrednost ECU 1. januarja 1990 – 14,0965 din.

Kljub temu, da je po zaključnem računu za leto 1989 ostalo le 16,266.633 din lastnega kapitala v strukturi virov tozdv načrtovanega osnovnega cilja o 15-odstotnem dobičku na lastni kapital, glede na ostala načrtovana razmerja med prihodki in odhodki, ni bilo mogoče realizirati.

GRAFIKA

ELEMENT	DIN	STR. %	ECU
PRIHODEK	406,174.860	100,0	28,813.880
ODHODKI	347,719.491	85,6	24,667.080
BRUTO DOBIČEK	58,455.369	14,4	4,146.800

ELEMENT	DIN	STR. %	ECU
RAZPOREDITEV REZULTATOV			
Davki in prispevki	26,962.156	6,6	1,912.684
Invest. sk. poraba	2,002.591	0,5	142.063
Družbeni kapital	24,929.867	6,1	1,768.515
Rezerve	4,560.755	1,1	323.538
Neto akumulacija	37,480.622	9,2	2,658.860
Bruto akumulacija	49,175.551	12,1	3,488.494

Vrednost ECU 1. januarja 1990 – 14,0965 din.

Tudi ob načrtovanem finančnem uspehu za leto 1990 je to najuspešnejša temeljna organizacija. Načrtovan dobiček predstavlja 25 odstotkov na lastni kapital v zaključnem računu za leto 1989, kar pomeni, da je osnovni cilj celo presežen.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Delovna skupnost skupnih služb ustvarja prihodek po samoupravnem sporazumu o svobodni menjavi dela v višini 46,898.156 din.

Po dogovorjenih ključih za pokrivanje posameznih služb je pokrivanje s strani tozdv takšno:

	DIN	STR. %	ECU
KEMIJA CELJE	17,165.061	36,6	1,217.682
KEMIJA ŠEMPETER	11,149.933	23,8	790.972
GRAFIKA	11,563.904	24,7	820.339
TRŽENJE	7,019.259	15,0	497.943
SKUPAJ	46,898.156	100,0	3,326.936

TRŽENJE

ELEMENT	DIN	STR. %	ECU
PRIHODEK	77,541.277	100,0	5,500.747
ODHODKI	76,955.942	99,2	5,459.223
BRUTO DOBIČEK	585.335	0,8	41.523
RAZPOREDITEV REZULTATOV			
Davki in prispevki	-	-	-
Invest. sk. poraba	585.335	0,8	41.523
Družbeni kapital	-	-	-
Rezerve	-	-	-
Neto akumulacija	-	-	-
Bruto akumulacija	851.321	1,1	60.392

Vrednost ECU 1. januarja 1990 – 14,0965 din.

Tudi v letu 1990 temeljna organizacija pridobiva prihodek po ustaljenem modelu:

1. % od neto realizacije	8,071.295 din	10,4 %
2. Pokrivanje stroškov eksternega transporta	17,500.000 din	22,6 %
3. V % od planirane razlike v ceni (neto realizacija zmanjšana za osnovni material in 50 % BOD)	42,064.965 din	54,3 %
4. Pokrivanje stroškov reklame	9,824.963 din	12,7 %
Skupaj	77,461.223 din	100,0 %

Načrtovan rezultat za delovno organizacijo:

ELEMENT	DIN	STR. %	ECU
PRIHODEK	1.444,610.839	100,0	102,480.108
ODHODKI	1.349,487.302	93,4	95,732.083
BRUTO DOBIČEK	95,123.537	6,6	6,748.025
Od tega			
NETO DOBIČEK	43,466.132	3,0	3,083.470

Poudariti moramo, da so načrtovani elementi in razmerja ovrednoteni po cenah v januarju 1990.

Kljub temu, da bodo morda nekateri menili, da je plan optimističen glede na znane rezultate po zaključnem računu za leto 1989, moramo povedati, da smo v tem predlogu plana pri načrtovanju fiksnih stroškov in nekaterih relativno fiksnih stroškov upoštevali omejitve, da le-ti ne smejo rasti hitreje od načrtovane rasti poslovnih prihodkov.

Zato se moramo ob upoštevanju načrtovanih razmerij ob vsaki porabi obnašati skrajno preudarno. To velja tudi za

področje skupne porabe, oz. področje družbenega standarda, za kar so načrtovani odhodki v višini 12,851.977 dinarjev, prihodki v višini 12,936.342 dinarjev pa poleg lastne udeležbe delavcev (malice, počitniške kapacitete) vključujejo načrtovano pokritje negativnega rezultata v višini 2,530.788 dinarjev v breme sklada skupne porabe.

Ne glede na zastavljene cilje je možno na vseh področjih delati zelo prizadevno in se zavedati svoje odgovornosti za pravočasno in kakovostno izpolnjevanje nalog.

Služba plana in analiz

Od aprila 1990 podjetje Aero brez Grafike

Z Zvonetom Hudejem, direktorjem Aera, smo se pogovarjali o odcepitvi Grafike in o nalogah podjetja Aero v prihodnje. Povedal nam je naslednje:

»Kot rezultat neuspelega referenduma v Grafiki in kasnejše odločitve delavskega sveta Grafike, da ne sprejme zahteve delavskega sveta DO Aero in kolegija Grafike po ponovnem razpisu referenduma, je dejstvo, da se bo Aero brez Grafike registriral kot podjetje. Enako se bo tudi Grafika registrirala kot družbeno podjetje.

Kar se nadaljnega medsebojnega sodelovanja tiče sem prepričan, da bo prisotno še naprej, saj sta Aero in Grafika, na osnovi dolgoletnega skupnega razvoja in tehnološko-poslovne povezanosti, toliko prepletena, da praktično ni mogoče prekiniti sodelovanja.

Bistveno pri sodelovanju v prihodnje je opredelitev Grafike, da bodo z izjemo operativne domače prodaje, nabave in financ, tudi v prihodnje vse ostale poslovne funkcije, enako kot doslej, tudi za novo podjetje Grafika opravljale skupne strokovne službe, ki so sedaj organizirane v DSSS in Trženju. Tudi ta odločitev potrjuje prepričanje, da bo takšno medsebojno sodelovanje prisotno tudi v prihodnje.

Potrebno je v zakonskem roku poskusiti najti sporazum o ureditvi medsebojnih razmerij med dosedanjim tozdom Grafika in Aerom. Tu gre za ureditev medsebojnih pravic, obveznosti in odgovornosti.

PODJETJE AERO

Najbolj bistveno je to, da se bomo z odločitvijo delavskega sveta DO Aero s 1. aprilom 1990 organizirali kot podjetje. S tem dejstvom bo prišlo do tega, kar smo že v fazi priprave na reorganizacijo poudarjali, da bomo lahko začeli uveljavljati zakon o podjetjih in os-

Zvone Hudej

Grafika bo samostojna

Direktorja Aerove Grafike, Draga Vračuna, smo povprašali o osamosvojitvi tozda Grafika po referendumu 20. februarja 1990 in o nadaljnjem sodelovanju Grafike z Aerom.

»Vodstvo Aera je izrazilo željo po sodelovanju in organiziranju Grafike v Aeru«, je dejal Drago Vračun, »zato smo tudi pristali na spremenjeno vsebino statuta in ponovni razpis referenduma. Grafika bi prevzela del trženja, operativno prodajo in nabavo in za sodelovanje pri načrtovanju politiko uvoza in izvoza, več bi imeli pravic pri kreiranju politike osebnih dohodkov, več pristojnosti pri razvoju in inovacijah in da bi delavski svet Grafike razpolagal s 50 odstotki dobička.

Smatrali smo, da bo ljudi to zadovoljilo in da bodo pristali na ponoven razpis referenduma in za formiranje družbe z omejeno odgovornostjo v okviru Aera. Lahko bi rekel, da je v ljudeh prevladalo nezaupanje in da tak predlog še ne zagotavlja stabilnost Grafike. Ocenjujemo tudi, da v Aeru

tale izvedbene zakone, ki bodo zelo kmalu sprejeti. Ta nova zakonodaja, skupaj z novim statutom, bo dala možnost učinkovitejšega obvladovanja poslovnega procesa v podjetju.

Najpomembnejši nalogi sta v okviru tržnih možnosti, čim bolj povečati obseg poslovanja z vsemi možnimi in dovoljenimi sredstvi in večati učinkovitost našega dela v podjetju. To pomeni bistveno zmanjšati vse vrste stroškov na enoto proizvoda. V zvezi s tem bi rad poudaril, da to sedaj ni samo naloga vodstva podjetja, ampak brez izjeme, vseh zaposlenih. Pričakujemo lahko, da bo začetek teh sprememb moral občutiti vsak delavec s svojim prispevkom.«

ni eksaktnih programov, ki bi bili porok, da se bo Aero izvil iz krize. Moja resna želja je bila enoten Aero, vendar pa ne morem prevzeti poročila še za drugi del Aera, da se bodo razmere izboljšale.

Grafika že več let nazaj pokriva izgube in tudi pri investicijah je bil delež Grafike največji. Želimo, da bi se s tem prekinilo in da pride do carskega reza in da se začnejo razmere reševati na novo.

Drago Vračun

Ljudje v Grafiki so se počutili ogrožene in čas je, da odkrito povemo, da ne vidijo perspektive z enakimi ljudmi, ki so vodili poslovni proces in neustrezne poslovne programe.

Različni očitki letijo na vodstvo Grafike. Mnogi ocenjujejo, da je vodstvo Grafike dobilo nezaupnico, saj referendum ni bil ponovno razpisan. Na seji delavskega sveta Grafike 13. marca so člani izrekli zaupnico vodstvu in tako je vodstvo dobilo pooblastilo, da vodi postopek naprej. V Grafiki smatrajo, da sta bila neuspel referendum in odklonitev ponovnega razpisa referenduma podpora vodstvu Grafike, saj so bile predlagane rešitve bolj posledica pritiska na Grafiko. Vem pa tudi, da vsi v Grafiki le niso za takšno rešitev, saj so razlike med deli, ki so zrasli iz Cetisa in iz Aera. Bili smo skupaj 20 let in tudi sedaj si bomo morali prizadevati za skupno delo.

Grafika se bo v najkrajšem možnem času poskušala registrirati kot samostojno podjetje z najosnovnejšimi funkcijami in proizvodnjo, operativnim razvojem, tržno funkcijo, z domačo prodajo in nabavo in s finančno funkcijo za vse ostalo, kar je potrebno za normalno delovanje podjetja, se bomo pogodbeno vezali na službe Aera.

Nimamo namena, da bi se kompletno reorganizirali, ker se zavedamo problema preostalega Aera in zato naj bi tudi ostali deli Aera opravljali posle za Grafiko. Načrtujemo tudi, da se bo Grafika v prihodnje imenovala Aero-grafika.

Zavedamo se vseh težav, ki bodo nastopile in tudi socialnih problemov. Zato bomo v tej fazi sprejemanja zaključnega računa še pomagali ostalim delom Aera, predvsem Kemiji Šempeter, ki bi z dejanskim rezultatom po zakonu morala v stečaj. Prevzeli bomo večji del terjatev do kupcev, to je približno 4000 milijard dinarjev, prevzeli bomo del stroškov DSSS in del obresti. S tem bomo pripomogli, da ne bi bil potreben stečaj za Kemijo Šempeter. Pripravljeni smo pomagati, vendar mora biti določenim v Aeru jasno, da ne moremo več delati tako, kot smo delali do sedaj.

Če želimo rešiti Aero, moramo začeti drugače delati. Vem, da bodo ostri rezi potrebni. Aero moramo pripeljati na nove osnove, se prešteti, če nas je preveč ali pa delati več, saj poslovni rezultat ne pokrije več stroškov.

Obe strani Aera se morata očistiti in v prihodnje zaživeti skupaj, a zdravi. Tudi Grafika ima kup problemov in resno se bomo morali lotiti dela pri reorganiziranju našega proizvodnega procesa, zmanjšanju stroškov, pretočnih časov, povečati kakovost in delati bolj učinkovito, če želimo ostati na trgu. Ne delamo si iluzij, da bi osamosvojena Grafika lahko delala enako

kot do sedaj. Dobro vemo, da je konkurenca močna in da bomo morali v resen boj za kupca.

Vsak zase sam najbolj ve, koliko je odgovoren in kriv za nastalo stanje. Aero ne prenese več stroškov tako razvejane in bohotne organizacije, zato se bo potrebno resno dogovoriti, kako zmanjšati število ljudi, ali pa povečati učinkovitost dela. Mislim, da bo bolje, če se ne bomo ukvarjali z odpusti ljudi, temveč s tem, kje in kako bomo našli delo in programe, ki bodo zaposlovali in preživeli ljudi. Za to pa bo potrebno veliko truda. Ni mi jasno, da tak miselni kapital, ki ga imamo v Aeru, ne more najti prave poti naprej.

To mi je nerazumljivo. V redkokaterem podjetju v Celju je toliko strokovnih delavcev kot ravno v Aeru. Vsa leta smo bili vzor vsem ostalim delovnim organizacijam v Celju. Bili

smo prvi na vseh področjih in vodili z idejami. Sedaj pa smo prišli v razmere, ki niso izključno posledica razmer na trgu, temveč našega dela in ljudi, ki opravljamo te funkcije.

Stične točke z Aerom v prihodnje so, pa ne govorim o socialni, temveč o proizvodnji, saj smo proizvodno zelo prepleteni in mislim, da nas bo to v prihodnje združevalo. Bojim pa se, da si ne bi začeli nasprotovati in da zato ne bi trpeli proizvodni procesi.

Ne bi nas smela zavesti čustva, saj mora prevladati razum in v prihodnje delati čimbolj skupaj.

Res je, da bomo delali ločeno, a to ne pomeni, da bomo za vedno prekinili odnose. Očistiti moramo bolne ude in da bomo zdravi skupaj delovali. To je priložnost za streznitev marsikoga, saj mnogim resnost položaja ne bi bila jasna, če bi ostali skupaj.

Izrekanja podpore kandidatom

7. marca so v Aeru potekali zbori volilcev, na katerih smo izrekli podporo kandidatom za občinsko in republiško skupščino, ki so jih predlagale stranke in občinska gospodarska zbornica. Predstavili smo vam kandidate in njihova mnenja in stališča.

Na zborih delavcev so se delavci Aera odločili tako:

OBČINSKA SKUPŠČINA

Milena Brezigar, kandidat OO ZKS AERO, Stranke demokratične prenovne in delavskega sveta DO Aero

256 glasov

Aleš Žerovnik, kandidat OK ZSMS, Liberalna stranka

254 glasov

Mirko Krajnc, kandidat Demosa

228 glasov

Rajko Lipovšek, kandidat OK ZSMS, Liberalna stranka

224 glasov

Sonja Krašovec, kandidat OK ZKS, Stranke demokratične prenovne

196 glasov

Bojan Šalomon, kandidat Demosa

192 glasov

REPUBLIŠKA SKUPŠČINA

Rado Faktor, kandidat RS ZS, grafična branža

295 glasov

Marjan Mirnik, kandidat RS ZS, kemične branže

212 glasov

Zvone Hudej, kandidat Medobčinske gospodarske zbornice

196 glasov

MARJAN MIRNIK – kandidat za Republiško skupščino, kandidat sindikata kemične branže

»Za kandidaturo sem se odločil zato, ker me je kandidiral sindikat, pa tudi zato, ker zbor združenega dela ni odigral svoje vloge. Moratorij odpustanja delavcev v ZSD ni bil sprejet, v DPZ pa je bil, čeprav bi bilo logično, da bi bilo obratno. Sindikalni aktivisti morajo biti prisotni v ZSD. Prej je bil to v glavnem direktorski zbor in kot izgleda bo tudi tokrat enako. ZSD bi moral imeti več vpliva na delovno zakonodajo in na večjo samostojnost gospodarstva znotraj Jugoslavije.«

RADO FAKTOR – kandidat za Republiško skupščino – predlagatelj sindikat grafične branže

»Kandidiram zato, ker me je predlagal sindikat in zato, da se v občinski skupščini sliši glas delavcev, pa tudi zato, da zbor združenega dela ne bi bil zbor direktorjev.

V kolikor bom še delal pri sindikatu, bom prenašal mnenje delavcev in sindikata in si prizadeval, da bodo naša stališča zastopana. Ne smemo več voziti po starem, drugače ne bo sprememb.

ZVONE HUDEJ, kandidat za Republiško skupščino

»Kot kandidat za zbor združenega dela v republiški skupščini, če bom izvoljen, se bom najbolj angažiral na gospodarskem področju, kar je tudi

najbolj logično. V ospredje bom postavljaj uresničevanje tržnega gospodarstva in takšnih predpisov, ki bodo zagotavljali pogoje za tržno obnašanje gospodarskih subjektov in za čimhitrejšo uporabljanje evropskih standardov. Pereč problem našega gospodarstva je lastnina. Ne gre samo za enakopravnost vseh vrst lastnine, temveč tudi za odpravo družbene lastnine. Družbeni lastniki kot kapitalu moramo postaviti lastnika, ki bo skrbel za njegovo oplajanje. Zavzemal bi se tudi za razbremenjevanje gospodarstva, ki je danes nedvomno preobremenjeno. Poleg tega si bom prizadeval tudi za uveljavitev in zagotovitev človekovih pravic, političnega pluralizma in večstrankarskega sistema z zdravno konkurenco, ki bo vplivala na razvoj države. Prizadeval si bom tudi za suverenost Slovenije v najširšem pomenu besede, tako politično kot gospodarsko.«

MILENA BREZIGAR – kandidat za Občinsko skupščino Celje

»Mislim, da bo najpomembnejše jasno razmejiti pristojnosti občine in republike in ugotoviti, kje bo imel zbor združenega dela možnosti za delo.

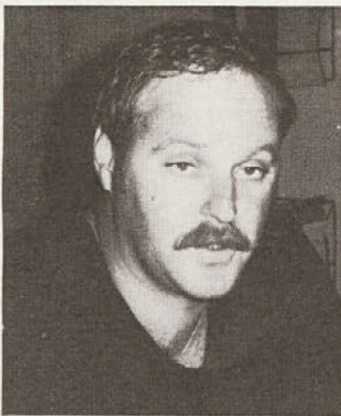
Delovanje bo moralo biti usmerjeno v uveljavljanje ekonomskih zakonitosti, ki so bile do sedaj zdiktirane, ne pa dejansko uveljavljene, za vzpostavitev takšnih pogojev gospodarjenja, da bodo gospodarski subjekti normalno delovali in za odpravo monopolov.

Marsikaj bo potrebno narediti tudi na tistih področjih, ki zadevajo vsakega občana. V Celju je bilo nekaj že narejenega, a premalo. Tu mislim predvsem na ekologijo.

Če bo gospodarstvo dobro in uspešno, potem bo tudi skupščina občine dora in uspešna. Sedaj smo priča hvali predstavnikov občine, da smo v republiki na četrtem mestu po družbenem proizvodu. Takšni hvali bi se morali izogibati, ker vem, kaj vse se lahko prikazuje skozi obračune.«

RAJKO LIPOVŠEK – kandidat za Občinsko skupščino Celje – predlagatelj OK ZSMS

»Za kandidaturo sem se odločil zato, ker imam upanje in optimistično gledam na večstrankarstvo. Mislim, da bo mogoče veliko narediti. Funkcionarji na vseh ravneh bodo morali izpolnjevati svoje naloge, saj bo opozicija njihovo delo podrobno nadzorovala. Sem pristaš sprememb, tako v gospodarstvu kot v politiki in mislim, da nam bodo te spremembe več prinesle. Čas je dokazal, da je socializem zgrešen. Demokratično večstrankarski sistem daje več pravic in boljše pogoje, ne pa samo kapitalizem.

Marjan Mirnik

Rado Faktor

Zvone Hudej

Milena Brezigar

ALEŠ ŽEROVNIK, kandidat za Občinsko skupščino

»Mislim, da so vse besede odveč. Volitve so stvar zaupanja in če bom izvoljen, mi bo prva naloga ta, da upravičim zaupanje.«

BOJAN ŠALAMON – za Občinsko skupščino Celje, kandidat DEMOSA

»Boril se bom za čisto okolje, kot ribič pa tudi za čisto vodo, saj porečje Savinje močno onesnažujejo pesticidi.

Prizadeval si bom tudi, da se sanira ali omeji proizvodnja v Emu v Feritih in za ukinitve proizvodnje TiO₂ v Cinkarni. Skratka: moje delo bo usmerjeno predvsem na ekološko področje. Naj povem samo primer: Žepina je onesnažena za več generacij vnaprej. Kdo nam daje pravico, da tako počenjam z okoljem?«

SONJA KRAŠOVEC: za Občinsko skupščino Celje, kandidat ZKS – Stranke demokratične prenove

Zavzemam se za demokratično prenovo in razvoj naše družbe ter uvedbo strankarskega sistema, ki pomeni konkurenco znanj, sposobnosti in omogoča politični dialog.

Vendar ob prebiranju programov različnih strank ne morem mimo dejstva, da so programi prevelik skupek želja in da bo le majhen delež tega mogoče uresničiti, glede na materialne možnosti s katerimi naša družba razpolaga. Pomanjkljivost programov je tudi v tem, da dajejo premalo poudarka prestrukturiranju in razvoju našega gospodarstva, ki je še vedno vlečni voz večine bremen sedanjega časa.

Zato se bom kot delegat iz gospodarstva, seveda če bom izvoljena, zavzemala za vse tiste ukrepe, ki bodo omogočali podjetjem hitrejši in kakovostnejši razvoj, predvsem pa je takoj potrebna razbremenitev gospodarstva.

To kar doživljajo podjetja danes, meji že na skrajnost. Gospodarstvo namreč ječi pod bremenem, medtem ko se ukrepov stabilizacije, vsaj po moje, še ni lotila niti zvezna, republiška in ne občinska uprava.

Največji kapital, s katerim družba razpolaga, je človek. Zato se bom zavzemala za takšno kadrovske in socialno politiko, ki bo v ospredje postavila človeka, njegovo znanje in sposobnosti, zaupanje in ugled, ki ga uživa v okolju, kjer živi in dela.

Zavzemala se bom za to, da bi delavcu, ki pošteno in kakovostno dela, pripadal tudi takšen osebni dohodek, ki mu bo omogočal človeka vredno življenje.

Sonja Krašovec

Bojan Šalamon

Mirko Krajnc

Brane Kajtna

Aleš Žerovnik

Rajko Lipovšek

sem jih naštela. Zato ne bi več obljubljal, ampak bi se trudila za uresničitev čim večjega števila zaupanih nalog.

BRANE KAJTNA – kandidat za Občinsko skupščino Žalec

»Prizadeval si bom za razvoj občine in za urejanje novih programov. Savinjska dolina razpolaga s surovinsko bazo, ki ni dovolj izkoriščena, saj podjetja proizvajajo v večini le polizdelke, končnih izdelkov pa ne.

Formirati bomo morali strateško razvojni dinar tudi na ravni občine za nove tržno usmerjene proizvodnje, ki nujno sledijo stabilizaciji političnih razmer in gospodarski reformi.

V Žalcu bi morali načrtovati tudi ekološko čisto proizvodnjo, mogoče na področju kmetijstva, ki bo kapitalno intenzivna in bo temeljila na strokovnih kadrih, ne pa na ročnem delu.

Z ustreznim sistemom razvojnega dinarja bi se dalo v občini vsake tri leta postaviti nov program, ki bi zaposlil bodoče generacije.

Prizadevati bi si morali tudi za investicije in tuj kapital in ustanavljanje mešanih podjetij, kjer razmerje ni pomembno. Zavzemal se bom tudi za nakup znanja, da ne bomo razvijali tisto, kar je v svetu že razvito.

MIRKO KRAJNC – kandidat SDZ za družbenopolitični zbor Republiške skupščine in kandidat Demosa za zbor združenega dela celjske skupščine

»Socialdemokrati po volitvah, na katerih bo opozicija zmagala, ne obljubljamu medu in mleka. Obljubljamu pa stroko! Stroka, pridnost slovenskih ljudi in poštenje dajo rezultat: gospodarsko in politično svobodno Slovenijo. Takoj po volitvah bo zadel Slovenijo val likvidacij podjetij in ljudje bodo izgubljali delovna mesta. Socialdemokrati se bomo borili za vsakega slovenca posebej. Nihče ne sme ostati brez osnovnih življenjskih potrebščin. Lahko bi naštel celoten program SDZ, vendar vem, da ga že poznate. Dejal bi le to: sposobni smo združiti vse stranke in vse občane, ne glede na veroizpoved, v en sam odločilni trenutek, ko med nami ne bodo obveljali ozki stranski interesi, temveč nas bodo strokovnjaki vseh strank s svojo sposobnostjo na vseh ravneh, popeljali v Evropo.

Mogoče sem koga razočaral, ker nisem obljubil, da bomo v Celju že jutri ukini vso s smradom prepojeno real-socialistično industrijo, ki škodi vsem, največ gorja pa je napravila našim otrokom. Kot socialdemokrat vem, da bomo dočakali dan, ko bomo imeli Slovenci za evropsko delo evropske plače in Celjani evropsko okolje.

O odgovornosti smo v preteklosti veliko govorili, pa malo naredili. Zato se bom zavzemala za doslednejšo uresničevanje odgovornosti za opravljeno ali pa neopravljeno delo in ustrezne sankcije iz tega, sedaj je namreč tudi več zakonskih možnosti za uresničevanje tega.

Čisti zrak in čista voda oz. kot pravimo čisto okolje je prav gotovo cilj, ki ga v Celju želimo doseči. Vendar je ekološka sanacija dolgoročen proces,

ki ga morajo voditi strokovno usposobljeni in odgovorni ljudje. Zdi se mi, da nekatere informacije o ekološki situaciji v Celju, ki pa niso strokovno podprte, naredijo Celju več škode kot koristi.

Zavzemala se bom za sanacijo, ki bo strokovno podprta, predvsem pa za preventivne ukrepe na tem področju.

So še druge pomembne naloge, ki bodo pred delegati v naslednjem mandatu, vendar bi dala prednost tem, ki

Volitve so pred vrati

Prve svobodne in demokratične volitve v Sloveniji so pred vrati. Naše sodelavce smo povprašali, če spremljajo predvolilne aktivnosti, če se bodo na osnovi predstavitev lahko odločili in opredelili, kako bodo izbirali kandidata in kdo bo po njihovi oceni zmagal na volitvah za funkcijo predsednika predsedstva Slovenije in katera stranka bo dobila največ glasov. Vzorec vprašanih predstavlja en odstotek zaposlenih v Aeru.

Leonida Sternad

Ivo Kordež

Vojko Gologranc

Marjan Ribežl

Janko Kamer

Zlatko Razboršek

Franc Jančič

Boris Palir

Ivan Žoher

Erland Košec

Andreja Herič

VOJKO GOLOGRANC – Grafika

»Predvolilne aktivnosti spremljam, predvsem pa na televiziji in mislim, da mi bodo predstavitev pomagale k odločitvi in opredelitvi. Odločil se bom za kandidate ene stranke, ne za posamezne kandidate. Mislim, da bo največ glasov dobil Demos, zmagal pa bo Jože Pučnik.

ZLATKO RAZBORŠEK – Kemija Celje:

»Volilne aktivnosti spremljam, v glavnem preko televizije in vse predstavitev mi bodo pomagale, da se bom opredelil. Odločal pa se bom za posameznike, ne za stranko. Težko je reči, kdo bo zmagal, mislim pa, da bo predsednik predsedstva Milan Kučan, za stranko pa še ne vem.«

IVAN ŽOHER – Kemija Šempeter:

»Priprave na volitve spremljam, predvsem na televiziji. Mislim pa, da so te predstavitev premalo za odločitev. Volil bom kandidate posamezne stranke. Predsednik predsedstva bo po mojem Milan Kučan, največ glasov bo dobil Demos, saj je v koaliciji slovenska kmečka zveza, ki je dokaj močna.«

LEONIDA STERNAD – DSSS:

»Predvolilne aktivnosti in predstavitev spremljam, saj tako največ izvem. Ob množici strank in predstavitev smo kot volilci zmedeni. V glavnem se bom odločala po strankah, sicer pa vseh strank in programov še ne poznam dovolj dobro. Pričakujem še, da bo katera stranka ponudila še kaj drugega, kot gradove v oblakih.«

MARJAN RIBEŽL – Grafika:

»Predvolilne aktivnosti spremljam v glavnem na televiziji in predstavitev mi bodo pomagale, da se bom lažje odločil. Odločal se bom po kandidatih, mislim pa, da bo predsednik predsedstva Jože Pučnik.

FRANČEK JANČIČ – DSSS

»Predvolilne aktivnosti spremljam takrat, kadar imam čas. Na predstavitev dobim zelo veliko podatkov, ki mi bodo pomagali, da se bom lahko odločil. Dokončno se še nisem odločil ne za predsednika, ne za stranko in zato čakam še na končno predstavitev na televiziji. Ne bom se odločil za stranko, temveč bom upošteval, kaj je posamezni kandidat naredil za družbo.«

ERLAND KOŠEC – Kemija Celje:

»Predvolilne aktivnosti spremljam v slovenskih javnih občilih. Predstavitev mi bodo pomagale, da se bom lažje odločil. Osnova pa mi bo program. Mislim, da bo zmagal Milan Kučan in Demos.«

IVO KORDEŽ – Kemija Celje

»Spremljam predvolilne aktivnosti na televiziji in v časopisih, verjetno mi bodo pomagale, da se bom lažje odločil. Odločil pa se bom po kandidatih. Mislim, da bo zmagal Jože Pučnik, med strankami pa Liberalci.«

JANKO KARNER – Grafika:

»Po televiziji spremljam voline aktivnosti, vendar se ne zanimam dovolj za politiko. Sem že opredeljen in zato mi predstavitev ne pomagajo. Odločil se bom delno po kandidatih, delno po strankah. Kdo bo zmagal ne vem, o tem bo odločil slovenski narod.«

BORIS PALIR – Grafika:

»Predvolilna dogajanja spremljam po medijih in tudi na predstavitev v živo. Odločil se bom po programu stranke, saj sem tudi član SDZ in bom volil za Demos. Nisem prepričan, da bo zmagal Jože Pučnik, po vsej verjetnosti bo zmagal Milan Kučan. Ljudje bodo sedaj volili imena, ne pa programov. To me ne moti, saj bodo v predsedstvu Slovenije zastopane vse stranke, enako pa tudi v parlamentu. Mislim, da je bistveno, da ne bo prevladoval ZK.«

ANDREJA HERIČ – Grafika:

»Volitve spremljam po televiziji in predstavitev mi bodo malo pomagale k opredelitvi. Za politiko se ne zanimam, saj me vedno spravi v slabo voljo, zato tudi še ne vem, kdo bo zmagal.«

MARKO LEBIČ – Grafika:

»Predvolilno dogajanje spremljam po televiziji, za kandidate se bom odločil na osnovi tega, kar sem videl na televiziji in bral v časopisih. Mislim, da bo zmagal Milan Kučan in da bo največ glasov dobil Demos.«

STANKO TRBOVC – Grafika:

»Predvolilne aktivnosti največ spremljam na televiziji in po časopisih. Te predstavitev mi bodo pomagale, da se bom odločil. Mislim, da se bom odločil za kandidate in, da bo zmagal Milan Kučan, za stranko pa ne vem.«

FRANC KOŠEC – Kemija Celje:

»Malo spremljam predvolilne aktivnosti, vendar ni veliko časa. Upam, da mi bodo pomagale o odločitvi. Volil bom za SDZ in Pučnika, ne vem pa, če bo to v redu. Mislim, da bo zmagal Milan Kučan, največ glasov pa bo dobil Demos.«

BOŽA ŠUŠTERIČ – Kemija Celje:

»Seveda spremljam predvolilne aktivnosti, vendar ne vem, kaj še bo. Pri vseh predstavitev nam ponujajo samo obljube. Mislim, da bo zmagal Milan Kučan, od strank pa Demos.«

MARJANA KORES – Kemija Celje:

»Predvolilna dogajanja spremljam po televiziji toliko, kolikor mi čas dopušča. Predstavitev mi bodo pomagale, da se bom odločila. To, kar stranke obljublajo za prihodnje obdobje, bi moralo biti že zdavnaj. Mislim, da bo zmagal Milan Kučan, od strank pa Demos.«

ZVONE TONKO – Kemija Celje:

»Dogajanja okrog volitev spremljam v vseh medijih. Odločil se še nisem, predstavitev mi bodo k temu pomagale. Mislim, da ima Milan Kučan največ možnosti, od strank pa Demos.«

JANA POTOČNIK – Trzenje:

»Volilna dogajanja spremljam, največ po televiziji in preko časopisov. Pomagale mi bodo k odločitvi in upam, da bo po volitvah boljše. Mislim, da bi moral zmagati Milan Kučan, od strank pa bi se odločila za Socialistično zvezo.«

SANDI SEVER – Kemija Šempeter:

»Priprave na volitve največ spremljam po televiziji in preko časopisov. Predstavitev strank in programov mi bodo pomagale k odločitvi, sicer pa sem že opredeljen. Odločil se bom za posamezne kandidate, saj se mi zdi, da so si stranke s svojimi programi precej podobne. Mislim, da bo zmagal Milan Kučan, od strank pa Demos.«

IZTOK GOSAK – Kemija Šempeter:

»Spremljam volitve, koliko je le časa. Predstavitev na televiziji in po časopisih mi bodo pomagale k opredelitvi. Odločal se bom delno po strankah, delno po kandidatih. Po moje bo zmagal Pučnik, čeprav ga ne bom volil, od strank pa Demos.«

Spraševala: Jasna Rode
Fotografije: Stevo Đurkas

Marko Lebič

Boža Šušterič

Jana Potočnik

Stanko Trbovc

Marjana Kores

Sandi Sever

Franc Košec

Zvone Tonko

Iztok Gosak

USPEH VOLITEV JE ODVIŠEN OD VOLILCEV, ZATO VOLITE
S PREMISLEKOM

(Nadaljevanje in zaključek)

Kolektivne pogodbe

Kolektivne pogodbe so v naši zakonodaji, teoriji in praksi, povsem nova oblika urejanja pravic, obveznosti in odgovornosti med delojemalci (delavci zaposlenimi v organizacijah oz. pri delodajalcih) in delodajalci.

Gospodarska zbornica Jugoslavije in Svet zveze sindikatov sta januarja že sprejela skupne osnove za sklepanje kolektivnih pogodb na ravni Jugoslavije, v Sloveniji pa je prav zdaj v razpravi osnutek generalne kolektivne pogodbe. (Osnutek generalne kolektivne pogodbe je bil objavljen v Sindikalnem poročevalcu št. 3, 16. marca 1990.)

Lahko rečemo, da so kolektivne pogodbe (ki so realno akt sprejet med delojemalcem in delodajalcem) v novem sistemu ekonomske politike in medsebojnih razmerij delavcev, ki jih opredeljuje zakon o delovnih razmerjih, ustrezno nadomestilo za vse dosedanje akte, s katerimi smo opredeljevali pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev. Kolektivne pogodbe naj bi se predvidoma sklepale na ravni Jugoslavije in posameznih republik.

Za območje republike ali za posamezno dejavnost (panožne kolektivne pogodbe) pa kolektivno pogodbo sklopa pristojni sindikat in Gospodarska zbornica Slovenije, oz. druga splošna asociacija organizacij oz. delodajalcev.

Kolektivna pogodba se lahko sklepe tudi za posamezno organizacijo oz. delodajalca. Takšno kolektivno pogodbo skleneta organ upravljanja organizacije oz. delodajalec in sindikat.

Čeprav smo o pomenu kolektivnih pogodb že pisali tudi v naših glasilih, pa menim, da je prav, da se nekoliko podrobneje seznanimo z njihovo vsebino, saj bo kolektivna pogodba postala osnovni akt, v katerem bodo zapisane vse temeljnje pravice, obveznosti in odgovornosti delavca, predvsem pa področje osebnih dohodkov, dodatkov in nadomestil OD in stroškov.

Vprašanja, ki jih urejajo kolektivne pogodbe, so:

- pogoji in način sklenitve delovnega razmerja,
- nastopitev dela in razporeditev delavcev,
- delovni čas in razporeditev delovnega časa,
- odmori, počitek, dopust in odsotnost,

- varstvo delavcev pri delu in posebno varstvo žensk, mladine in invalidov,

- osebni dohodki, nadomestila osebnih dohodkov, drugi prejemki in nadomestila,

- obveščanje delavcev,

- izobraževanje delavcev,

- odgovornost delavcev za izpolnjevanje delovnih obveznosti, disciplinski organi in disciplinski postopek,

- materialna odgovornost,

- prenehanje delovnega razmerja,

- udeležba delavcev pri upravljanju in uresničevanju samoupravnih pravic delavcev,

- varstvo pravic delavcev,

- sindikalno organiziranje delavcev,

- pravice in dolžnosti delavcev in delodajalcev ob stavki,

- sklepanje kolektivnih pogodb,

- reševanje medsebojnih sporov,

- trajanje kolektivnih pogodb.

Sestavni del kolektivne pogodbe je tudi metodologija za določanje najnižje cene dela kot stroška poslovanja.

Kolektivna pogodba mora biti v skladu z zakonodajo (zakon o delovnih razmerjih), konkretizirati pa mora vsa osnovna prej navedena vprašanja.

Kolektivne pogodbe prinašajo določene novosti v primerjavi s sedaj veljavno zakonodajo.

Omeniti je potrebno, da se s kolektivno pogodbo določi, da se ob nastopu delavca na delovno mesto leta razporedi **v skladu s pogodbo o zaposlitvi**.

Če pa je to potrebno zaradi delovnega procesa in organizacije dela, je lahko delavec razporejen na vsako delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe, določene vrste poklica, znanja in sposobnostim.

S kolektivno pogodbo se določijo tudi primeri in pogoji, ko je lahko delavec izjemoma razporejen na delovno mesto, za katero se zahteva nižja stopnja strokovne izobrazbe (motnje v delovnem procesu, sezonska dela, povečan obseg dela, elementarne nesreče), za toliko časa, dokler trajajo okoliščine, zaradi katerih se delavec razporedi.

Novost je tudi v tem, da se s kolektivno pogodbo določi, da določena dela, glede na naravo dela, lahko opravlja tudi na domu.

S kolektivno pogodbo se določijo tudi merila za uveljavljanje pravic delavca, čigar delo ni več potrebno zaradi tehnoloških in drugih izboljšav, zaradi prenehanja dela ali uvedbe postopka za sanacijo organizacije.

Pomembno poglavje kolektivne pogodbe so osebni dohodki, nadomestila osebnih dohodkov, drugi prejemki in nadomestila. V kolektivni pogodbi je opredeljena tudi metodologija za ugo-

taavljanje osebnega dohodka iz naslova živega dela oz. najnižja cena dela.

Nadalje se s kolektivno pogodbo, splošnim aktom in pogodbo o zaposlitvi, določi pravica delavcev do dela osebnega dohodka iz dobička organizacije oz. delodajalca in merila za udeležbo delavcev pri delitvi dobička ter način izplačila iz dobička.

Pomembno mesto v kolektivni pogodbi ima tudi sindikalno organiziranje delavcev.

S kolektivno pogodbo se v skladu s konvencijo Mednarodne organizacije dela določi, da morajo organizacije oz. delodajalci ustvariti pogoje za delovanje in delo sindikata tako, da so mu podatki in informacije dostopni, da morajo organi poprej obravnavati stališča sindikata, da je zagotovljen določen obseg delovnega časa za delo sindikata in da so zagotovljeni prostori.

O kolektivnih pogodbah bomo več pisali, ko bo sprejeta kolektivna pogodba na republiški ravni (predvidoma do 30. 6. 1990) in ko bomo oblikovali vsebino naših aktov, ki bodo določali pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev.

Predvideno je, da bi generalna kolektivna pogodba veljala tri leta – od 1. julija 1990 dalje, tisto poglavje kolektivne pogodbe, ki se nanaša na osebne dohodke, pa od 1. julija letos do 30. junija 1991.

Kot je znano je zvezni izvršni svet z zakonom »zamrznil« osebne dohodke do 30. junija letos. Predvideva se, da bi zakon prenehal veljati pred tem rokom, vendar zvezni izvršni svet postavlja pogoj, da je pred tem potrebno sprejeti kolektivne pogodbe in sistem nagrajevanja oz. opredeliti politiko osebnih dohodkov.

Zato mora biti interes obeh strank, ki oblikujeta in sprejemata vsebino kolektivnih pogodb, da se v Sloveniji, pa tudi v okviru posameznih panog, kolektivne pogodbe čimprej sprejmejo.

Zapisali pa smo že, da bomo o vsebini in končnem besedilu teh pogodb pisali v času, ko bo znan predlog kolektivne pogodbe in ko bomo pripravljali tudi naše samoupravne akte.

Gradivo pripravila:
Sonja Krašovec

Zdravo življenje – cilj našega stila življenja

Ljudje ponavadi veliko premalo skrbimo za svoje telo in svoje zdravje. Premalo sposobni smo za telesne napore in tudi napore, ki nam jih nalaga sodoben, hiter tempo današnjega življenja. Sodobno življenje, kjer ni pravega sorazmerja med telesno obremenitvijo in duševnimi napori, vodi k slabemu počutju in celo povzroča bolezni.

Radi bi vas opozorili na nekatere nevarnosti vsakdanjega življenja, da bi lahko lažje dosegli ravnotežje med telesno in duševno obremenitvijo.

Za naše zdravje je izredno pomembno, da znamo pravilno oceniti svoje moči in slabosti. Ne smemo dovoliti, da bi naše življenje postalo preveč »lagodno«.

Največji vpliv na naše zdravje ima ravno naš način življenja. Čeprav je res tudi to, da okolje, ki je v zadnjem času preveč onesnaženo, vpliva na naše zdravje, pa vendar smo za nepravilnosti v delovanju svojega telesa najbolj krivi sami.

Zdi se, da je nasprotje med sodobnim načinom življenja in naravnimi potrebami našega telesa resnični krivec za najnevarnejše in najpogostejše bolezni sedanjega časa.

Razviti svet je na videz očiščen tistega, kar je uničevalo zdravje naših prednikov. Tudi če pozabimo na onesnaževanje, nam je napredek prinesel številne težave. Izbira hrane, zlasti visokokaloričnih maščob, je neomejena, stroji pa nam toliko pomagajo, da veliko manj obremenjujemo naše mišice.

Na naše zdravje vplivajo tudi poklic, način, kako ga opravljamo in razmere na delovnem mestu. Pomembno je, da smo seznanjeni z nevarnostmi in nepravilnostmi svojega ustaljenega stila življenja in da jih skušamo odpraviti oz. preprečiti.

Čeprav vemo, da za veliko nepravilnosti in nevarnosti veste že sami, verjetno ne bo odveč, če vas na nekatere ponovno opozorimo.

Kako si brez dolgotrajnih vaj ohranimo telesno gibčnost?

Nekdo je opisal modernega človeka kot »dvonožca z leno prebavo in slabo hrbtenico«. Hotel je povedati, da se človek ni najbolje prilagodil pokončni hoji. V bistvu pa je človeka narava zelo dobro opremila za pokončno hojo – seveda, če to hoče. Vse skupaj je osnovano na načelu, da se moramo gibati, če nočemo izgubiti prednosti, ki nam jih daje narava. Brez primerne in stalne telovadbe mišice, kite in vezi z leti oslabijo in ker se giblamo le s težavo, skušamo gibanje še podzavestno omejiti.

Zaradi pomanjkanja gibanja in vztrajne telovadbe ima večina ljudi velike in predvsem boleče težave.

Samo dve minuti in pol primernih telovadnih vaj na dan pomeni veliko razliko med gibčnostjo in telesno togostjo, med odrevenelim in vzravnanim, zdravim telesom.

In zakaj ne bi bili ti dve in pol minuti na delovnem mestu, v času odmora?

Če tej vsakodnevni nekajminutni telovadbi dodamo še peš hojo namesto vožnje z avtomobilom, hojo po stopnicah namesto vožnje z dvigalom, sprehod ob koncu tedna, potem smo nekaj naredili tudi za zdravo telo in zase.

Poleg stalne telesne aktivnosti pa mora človek tudi poznati nevarnosti vseh naših razvad. Med razvadami so v našem načinu življenja najbolj pogoste: preobilna hrana, kajenje in alkohol. Poleg razvad, ki so prisotne v našem načinu življenja, pa na zdrav način življenja vplivajo tudi psihične napetosti in stresne situacije.

O hrani in načinu prehranjevanja je v prejšnji številki Našega Aera pisala zdravnica naše obratne ambulante. O razvadi kajenja, alkohola in nevarnosti sodobnega hitrega tempa življenja, pa bomo pisali v prihodnji številki.

Zdravo življenje je pripravila Romana Ilovcar

Aerov koledar Kurenti na natečaju Grafoimpexa prvi z največjim številom točk

Na 12. jugoslovanskem natečaju Grafoimpex za zidne koledarje 1990 so bili Aerovi koledarji, v konkurenci 136 jugoslovanskih koledarjev, deležni precejšnje pozornosti in nagrad.

Strokovna žirija, ki je ocenjevala propagandno zasnovano, oblikovanje in grafično izvedbo, se je odločila, da bo dvema koledarjema dodelila najvišje priznanje – zlatega zmaja Grafoimpexa. V ta izbor dveh vrhunskih koledarjev je prišel tudi Aerov koledar **Kurenti**, ki ga je oblikoval Peter Vernik. Strokovna žirija je v obrazložitvi napisala naslednje: »S temo Ptujске maske so umetniško, grafično, fotografsko in izrazno zabeležene magične podobe, ki počasi izginjajo. Cilj ustvarjalcev koledarja je bil ta, da z visoko kvalitetno fotografijo Petra Vernika in s pomočjo reprodukcijske tehnike Aera posredujejo uporabnikom te zanimive in barvno bogate maske. S tem se pridružujejo vsem tistim, ki se trudijo in ohranjajo Slovensko etnografsko dediščino«.

Aerov koledar **Kurenti** je dobil največje število točk in nagrade za likovno oblikovanje **Peter Vernik**, za vsebino – **Aero Trženje** in za grafično izvedbo **AERO GRAFIKA**.

Tudi preostali Aerovi koledarji so dobili priznanja, tako je koledar **Ohranimo naravo** dobil nagrado za fotografijo, med najuspešnejšimi industrijskimi koledarji je tudi koledar **Človek, narava** v črno-beli tehniki s fotografijami **Lada Jakše** in oblikovanjem **Mete Vehovar**. V kategoriji **Hiša in okoli nje** je bil nagrajen koledar **Kaktusi**, ki ga je oblikovala **Meta Vehovar**. V kategoriji **365 dni turizma** je bil nagrajen koledar **Narava – varstvo voda** s fotografijami **Dragana Arriglerja** in oblikovanjem **Mete Vehovar**.

Aerovi koledarji so že več let v središču pozornosti jugoslovanskih in tudi mednarodnih koledarjev.

Leta 1980 je koledar **Struktura listov Petra Vernika** dosegel prvo mesto na Grafoimpexu in dosegel tudi vidno mesto na natečaju svetovnih koledarjev Gebrauchgraphik v Stuttgartu. **Leta 1983** je koledar **Petra Vernika Proizvodnja** dosegel 3. mesto v kategoriji pet najuspešnejših koledarjev na Grafoimpexu. **Za leto 1986** je koledar **Radovana Jenka Podobe v prostoru** dobil Zlatega zmaja Grafoimpexa in vidno mesto na svetovnem natečaju

Gebrauchgraphik v Stuttgartu. Leta 1987 je koledar Radovana Jenka Drevo dobil Zlatega zmaja Grafoimpexa.

Leta 1988 je koledar Radovana Jenka Aero Abeceda dobil Velikega zlatega zmaja Grafoimpexa in specialno nagrado za propagandno koncepcijo in za najboljšo grafično izvedbo in na Gebrauchgraphik 18. mesto.

Tiskarski škrat

Za neljube napake v prejšnji številki se prizadetim opravičujemo!

Uredništvo

FMECA proces

FMECA: Analiza možnih napak, njihovih učinkov in njihovih kritičnosti

Biro Q Ljubljana je 7. marca letos pripravil seminar o metodi FMECA procesa. FMECA je tehnika preventivne analize, ki naj bi se uporabljala v vseh fazah zagotavljanja kakovosti in zanesljivosti procesov, proizvodov, storitev itd. Metoda se je v avtomobilski industriji na zahodu že uveljavila in je kot splošen standard pri snovanju in razvijanju novih izdelkov. V Sloveniji to metodo pod francoskim nazivom AMDEC že uvaja tovarna IMV v Novem mestu.

Priprava in izvedba metode:

– Metoda temelji na delu skupine, ki jo sestavljajo:

– animator, pospeševalec in predstavniki ostalih strokovnih funkcij od razvoja, tehnologije, proizvodnje, kontrole kakovosti, vzdrževanje itd.

– V skupini naj bi bili ljudje z ustreznimi znanji, predvsem pa z izkušnjami na svojih področjih.

– Skupina po operacijah odkriva predvidene napake in jih analizira:

a) Za vsako napako ugotavlja vzroke in zaradi napake nastale posledice na naslednjih operacijah oz. pri kupcih.

b) Vsako napako skupina ovrednoti po naslednjih kriterijih:

»S«-teža napake in predvidene posledice,

»O«-verjetna pogostost pojavljanja napake,

»D«-težavnost odkrivanja napake oz. verjetnost, da napaka preide do uporabnika.

– Kot pripomoček za vrednotenje po kriterijih so tabele z opisnimi opredelitvami razdeljene na deset stopenj.

Iz ovrednotenih kriterijev se izračuna stopnja kritičnosti »C«, ki nam daje relativno vrednost napake.

$$C = S \times O \times D$$

– Stopnje kritičnosti skupina nadalje razvrsti po hierarhiji in za napake, pri katerih stopnja presega določeno mejno vrednost, planira korekcijske aktivnosti z opredeljenimi nosilci nalog in roki izvedbe.

– Po izvedenih korekcijskih akcijah se s ciljem preverjanja učinkov ukrepov ponovno opravi vrednotenje in nov izračun stopnje kritičnosti.

– prepričani smo, da je za vstop v Evropo 1992 nujen pogoj znižanje stroškov proizvodnje. Stroški izmeta in popravil so v večini primerov večji od cene preprečevanja napak pred pričetkom proizvodnje. Takšno preprečevanje pa naj bi tudi omogočala metoda FMECA.

Alojz Praznik

Oblikovanje je proces, ne le trenutni navdih

Oblikovanje v svetu zvišuje ceno izdelkom in predstavlja tudi vse večji delež v strukturi cene izdelkov. Tudi pri nas si prizadevamo za vse večji pomen oblikovanja naših izdelkov. Tudi zato smo pred dobrim letom dni v Aeru zaposlili v Službi oblikovanja Grafike oblikovalko Meta Vehovar. Meta Vehovar je arhitektka in v razgovoru, ki je pred vami, poskušamo na kratko predstaviti njeno delo v Službi oblikovanja, omenjamo pa tudi priznanja, ki so jih bili deležni koledarji, za leto 1990, ki jih je oblikovala Meta Vehovar.

Bi lahko v kratkem predstavila svoje delo?

V oddelku Oblikovanje opravljam kompleksnejše naloge, kot so npr. celostne podobe posamezne skupine izdelkov.

To so obširne naloge, saj gre za sistemske rešitve designa. Oblikovanje mora biti takšno, da bodo posamezni produkti v skupini (npr. barve) razpoznavni kot del te skupine in tudi kot produkt Aera.

Do sedaj smo tako oblikovali šolski in hobby program barv, sedaj pa je na vrsti še umetniški program.

Za oblikovanje celostne podobe skupine izdelkov je potrebno veliko dela, veliko informacij, podatkov, veliko ljudi in precej časa. Delo pri uvajanju celotne podobe skupine izdelkov se bo nadaljevalo še v oblikovanju oglasov, reklamnih kartonov in prodajnih prostorov. Za uvajanje nove celostne podobe izdelkov je potrebna cela akcija, da se nov design uveljavi in da je razpoznaven. Takšna akcija mora biti v zelo tesni povezavi z marketingom.

Druga večja naloga, ki sem jo opravila, so bili tudi koledarji za leto 1990. Lani je bilo narejenih sedem koledarjev. Nekaj tem je predlagala prodajna Grafike po lastni oceni, kaj se na trgu prodaja. Delno pa sem tudi sama iska-

la teme za koledarje in moramo reči, da vidim stvari drugače kot prodaja, saj je za prodajo najprej pomemben tržni uspeh koledarja. Na področju koledarjev poskušam narediti koledar, ki je oblikovno in grafično dober in da zadosti merilom prodaje. V prodaji pravijo, da so se koledarji za leto 1990 prodali dobro, kar 80.000 izvodov.

Aerovi koledarji za leto 1990 so bili deležni precejšnje pozornosti na natečajih?

Koledar Lada Jakše je bil razstavljen v ljubljanski galeriji Eburna, na natečaju Grafoimpex se je uvrstil med pet najboljših koledarjev za leto 1990 v Jugoslaviji in dobil tudi prvo nagrado za fotografijo. Koledar Kaktusi je dobil prvo nagrado v kategoriji hišnih koledarjev, tudi na Grafoimpexu. Koledar Narava s fotografijami Dragana Arrigerija je dobil priznanje Grafoimpexa v kategoriji 365 dni turizma.

Natečaj revije Media Marketing je izbral 30 najboljših koledarjev v Jugoslaviji in med njimi so kar štirje Aerovi koledarji. Med temi tridesetimi bodo naredili še selekcijo in nagradili najboljše.

Kako pa je s koledarji za leto 1991?

Za leto 1991 načrtujemo samo štiri koledarje, torej manj kot lani, doseči pa bodo morali prodajo v višini 100.000 izvodov. Vsak koledar se bo moral zelo dobro prodati in bo moral zato biti zelo komercialen. Tako je prodaja zavrnila koledar, ki sem ga predlagala, ker se boji, da ne bo dosegel prodajnega učinka. Letos je torej manj oblikovalskih možnosti. V tem izboru bo koledar s fotografijami Andreje Peklaj, poslovni tridelni koledar za pisarne s številčnico, koledar starih litografij z rožami in krajine Ferda Vesela. Na izbiro koledarjev vplivajo tudi cene avtorskih honorarjev in stroški tiskanja, na žalost.

Na katerih področjih še delate?

Ob tem delu še vedno pride kakšno manjše naročilo, izdelava plakatov, naj omenim samo Fotopress in plakat za svetovni dan kakovosti, nalepke za Dan Aera... Odprta naloga ostaja še izdelava novega lepilca za samolepilni trak. Izdelava tega lepilca spada v industrijsko oblikovanje in zadostiti mora mnogim pogojem. Lepilec mora biti lep in funkcionalen, saj bo v uporabi precej časa. Delo pa na žalost stoji zaradi sezonskih del, saj imam že sedaj dela za pol leta vnaprej.

Kakšne so možnosti za izobraževanje in izpopolnjevanje na področju oblikovanja?

Tuje literature dobivamo sorazmerno veliko, saj dobivamo kar štiri strokovne revije, kupujemo pa tudi strokovne knjige.

Mislím, da možnosti za izobraževanje in izpopolnjevanje na področju oblikovanja v Aeru so. Seveda pa je

odvisno od mene, da bi si izbrala področje izpopolnjevanja.

Trenutno sem preveč zasedena z delom, da bi si izbrala posamezno področje izpopolnjevanja. Mislím pa, da bi možnosti za izpopolnjevanje bile.

Lani sem bila na svetovnem kongresu grafičnih oblikovalcev. Kongres je bil zelo poučen, saj je bila glavna tema grafično oblikovanje z računalnikom. V svetu in tudi pri nas se računalniki na veliko uporabljajo v grafičnem oblikovanju. Na kongresu smo bili priča konfrontaciji mnenj med tistimi, ki so proti uporabi računalnika v grafičnem oblikovanju in med tistimi, ki si grafičnega oblikovanja ne morejo predstavljati brez računalnika. Oglevala sem si lahko veliko razstav s področja grafičnega oblikovanja, predstavitev svetovnih oblikovalcev in njihova predavanja.

Metka Vehovar

Boste v Grafiki tudi oblikovali s pomočjo računalnika?

Mislím, da je osebni računalnik potreben tudi na področju oblikovanja. Mi tudi že vemo kakšen računalnik bi bil za nas najbolj ustrezen. Pozanimali smo se pri dobaviteljih in bili tudi na predstavitev. Veliko bi nam pomagal ravno pri oblikovanju manjših stvari, ki sedaj jemljejo veliko časa, s pomočjo računalnika bi bile narejene zelo hitro.

Kaj je zate oblikovanje?

Danes je oblikovanje osnova vseh izdelkov. Vsak izdelek mora biti oblikovan. Če je dobro oblikovan, ima višjo ceno. V svetu se mnogo izdelkov prodaja zaradi oblikovanja. Kvaliteta izdelkov je podobna in izdelki se ločijo po oblikovanju. Pri nas večinoma še ni tako, da bi oblikovanje izdelka določilo njegovo kvaliteto in ceno.

Delo oblikovalca je v začetni fazi interdisciplinarno razmišljanje o stvarih. Oblikovalec mora imeti zelo široko obzorje in iz tega širokega znanja mora znati izluščiti tisto, kar je pomembno za oblikovanje izdelka. Obli-

kovalec mora paziti tudi na to, da zadosti vsem pogojem, ki jih zahteva izdelek in naročnik. Oblikovalec izdelku ne da samo nove oblike, temveč tudi novo vsebino. Večina si predstavlja, da oblikovalec dobi idejo v trenutku in da je izdelek narejen v trenutku. Res je, da ideja pomeni pri oblikovanju zelo veliko in predstavlja tudi večino dela.

Ideja pa je rezultat dela in razmišljanja. Oblikovalec mora imeti izdelano metodo razmišljanja. Včasih se dokoplje do ideje prej, drugič kasneje. Oblikovanje je proces in zato sem tudi proti nalogam od danes do jutri. Na hitro lahko oblikujemo posamezen izdelek, to se opravi rutinsko, a večinoma delo ne more biti dobro opravljeno.

Kako si predstavljate odnos med proizvodnjo, trženjem in oblikovanjem?

To sodelovanje si predstavljamo tako, da bi za vsako večjo nalogo ustanovili teame, ki bi jih sestavljali strokovnjaki iz proizvodnje, trženja in oblikovanja. Vanje bi vključili še strokovnjake iz drugih področij in potem bi osnovne rešitve iskali v teh teamih.

V enem letu, odkar sem v Aeru, težko ocenjujem razmere in mislim, da je ta čas premalo za izkušnje. Rečemo pa lahko, da se v Aeru preveč ljudi ukvarja s posamezno nalogo.

Delo se odvija prepočasi, tudi pri nas v službi. Informacije dobivamo prepočasi in naloge se vlečejo. Delo bi morali prepustiti tistim, ki se spoznajo na posamezno področje, jim zaupati in ceniti delo strokovnjakov.

Jasna Rode

Dialog med naročnikom in oblikovalcem je osnova dobrega oblikovanja

Oblikovalec Peter Vernik sodeluje z Aerom 13 let, točneje od leta 1977 naprej. Rezultat prvega sodelovanja z Aerom je bil koledar za leto 1977. Peter Vernik je bil takrat oblikovalec pri ČGP Večer. Rezultat naslednjega sodelovanja z Aerom je bil katalog o reproverigi Medvode - Kemija Celje (AC) in Grafika (NO). Nato pa je delo in sodelovanje steklo, pravi Peter Vernik.

Sodelovanje se je nadaljevalo in začeli so pripravljati katalog celotne Aerove proizvodnje. To delo je trajalo kar dve leti. V ta katalog je bilo vložene precej dela in precej energije, pravi Peter Vernik, saj je bilo potrebno zbrati informacije o vseh izdelkih. Zelo pomembna je bila tudi embalaža izdelka, saj mora biti za fotografijo izdelek popoln. Katalog je bil razstavljen med posamezne programe in kompatibilen. Katalog izdelkov Aera, »velika rdeča mapa«, kot ga tudi poznamo je nadomeščal prospekte posameznih skupin izdelkov. Slaba stran kataloga je bila ta, da nismo sproti dopolnjevali in vnašali liste z novimi izdelki. Tako je katalog zastarel, lahko pa bi bil v uporabi več let, pravi Peter Vernik in dodaja, da ga mnogi še vedno uporabljajo. Prospekte, ki so cenejši, uporabljajo za prvo informacijo, katalog pa je namenjen za stalne in potencialne kupce.

Pravilne izhodiščne informacije so zelo pomembne za delo oblikovalcev. Peter Vernik pa k informacijam dodaja še dialog kot izmenjavo mnenj in potrjevanje zamišljenega projekta. Na uvodnem, prvem sestanku se naročnik z oblikovalcem pogovori in pove kaj bi želel imeti. Na osnovi razgovora Peter Vernik pripravi koncept in grafično maketo. Potem pa narejeni osnutek pokaže naročniku in tistim, ki bodo naročeno uporabljali. S tem doseže to, da so prvi uporabniki in naročniki seznanjeni z delom oblikovalca in da podajo pripombo še v prvi fazi oblikovanja. Boljše in tudi ceneje je spreminjanje v prvi fazi oblikovanja, kot pa kasneje, pravi Peter Vernik in dodaja: »To je pot, po kateri oblikovalec približa svoj koncept naročniku tako, da ga razumejo. Negativni odzivi nastanejo v veliko primerih ravno zaradi nerazumevanja in napačnih razlag.«

Peter Vernik se ne zavzema za takšen način dela, da oblikovalec naročniku pokaže dokončen koncept, ki je edino veljavni. Nekateri oblikovalci dajejo komuniciranju z naročnikom negativni predznak, saj ocenjujejo, da laiki s stroko nimajo nobene veze. Stroka ima svoja pravila, naročnik svoje želje in zahteve, izvedba projekta pa omejene tehnične ali denarne možnosti. Oblikovanje naj ne bo rezultat kompromisa vseh naštetih izhodišč, ampak optimalna sinteza vseh pogojev, podprta z željo, doseči v danih možnostih točko, ki je najbližje postavljenemu cilju.

Dialog in razlaga oblikovalske naloge pomagata prenesti likovno govornico v besede in obratno. Mnogokrat se nam dogaja, da se z besedami težko sporazumevamo. Besede in njihove predstave se v ljudeh razlikujejo in to razliko dojemanja je potrebno pri

mnogih oblikovalskih projektih pojasnjevati.

Vmesni razgovor lahko razjasni marsikaj. Pripomb ne odklanjam in mislim, da so včasih oblikovalcu v veliko pomoč. Tisti oblikovalec, ki se zaveda, da ima njegova rešitev likovne pomanjkljivosti ali je celo funkcionalno vprašljiva in kljub argumentom tega ne upošteva, dela stroki nepopravljivo škodo in nima občutka za dialog.

Peter Vernik

Oblikovalski izdelek ni slika, ki jo porineš za omaro, če ti ni uspela. Tak predmet je industrijsko razmnožen, imeti mora uporabno in estetsko vrednost in je podvržen kritiki uporabnikov, ki je mnogokrat zelo neusmiljena. Ob soočanju in zagovarjanju projekta oblikovalec doživlja to, kar bo koncept oz. oblikovani projekt doživljal v javnosti. Takšen razgovor oblikovalcu daje možnost, da v živo argumentira in zagovarja svoje delo.

Peter Vernik za Aero pripravlja še prospekte za pisalne trakove, načrtujejo še izdelavo črno-belega kataloga. Njegovo izdelavo je trenutno odmaknil ponatis prospektov. Izdelani so štirje prospekti oz. zloženke, ki bi lahko bili osnova katalogu. V pripravi je

še embalaža za samolepilne trakove in indigo papirje.

Mnogi pa Petra Vernika poznajo predvsem kot oblikovalca koledarjev in njegov prvi koledar je bil narejen za leto 1977, ravno za Aero. Do sedaj je izdelal dvajset koledarjev za različne naročnike, v glavnem pa jih je izdeloval za Aero. Do sedaj je imel največji uspeh koledar Listi za leto 1980, saj je bil razstavljen tudi v Stuttgartu na mednarodni razstavi koledarjev in dosegel priznanje v svetovnem merilu. Pri oblikovanju koledarjev je imel težave ravno pri fotografijah, saj je težko našel ustrezne uporabne fotografije. Zato se je začel sam ukvarjati tudi s fotografiranjem.

Maske so redni spremljevalci Petra Vernika. Že leta 1982 je za Aero izdelal koledar z motivom Cerkljanskih lafarjev, ki so šele letos doživeli slovensko priznanje. S koledarjem smo tako publicirali tipično slovensko etnografsko zanimivost, čeprav odziv na koledar ni bil najboljši. Cerkljanski lafarji so bili predhodniki kurentov, ki jih je predstavil v koledarju Aero 1990. Pri oblikovanju obeh koledarjev ga je vodilo ohranjanje tradicije in običajev naših prednikov. Oba koledarja z maskami je pripravil dlje časa in jih je potem s pomočjo Aera tudi izdal. Peter Vernik pravi, da oblikovalci nimajo vedno sreče z iskanjem založnikov in sponzorjev za svoje delo. Aero je tak poslušal in misli, da se je ta poteza obrestovala, saj so bili koledarji nagrajeni, tako tudi letošnji koledar kurentov, saj je prišel med pet najboljših koledarjev v Jugoslaviji.

Raven slovenskih koledarjev se je v preteklih letih dvignila in po mnenju Petra Vernika je to tudi zasluga Aera. Mnogo firm je šlo po stopinjah Aera in začeli so izdajati dobro oblikovane in reprezentančne koledarje. »Koledarje delam iz posebnega zadovoljstva kot redaktor časopisa, potem ko ves dan v službi prebira in ureja tekste, doma piše pesmi.« zaključuje Peter Vernik.

Jasna Rode

Kaj dela naš pevski zbor?

Pred časom sem za naše glasilo napisal prispevek o delu in življenju našega pevskega kolektiva – MePZ Aero. Namen je bil bolj ali manj jasen. V dokaj svežem spominu so še vsi dogodki in aktivnosti ob desetletnici obstoja zbora, ki smo jo sklenili z uspe-

lim celovečernim koncertom v Narodnem domu pod vodstvom zborovodje Emila Lenarčiča. Od tod je šlo. V prihodnje pa naj bi si poiskali drugega zborovodjo, ker Emil ni več zmožil še tega dodatnega navora ob svojem rednem delu.

Kaj pa zdaj? Sestal se je izvršni odbor. Na srečo imamo marljivega in tudi sicer »prožnega« predsednika Rajka Lipovšaka, ki je uspel ob dialogu s Pavlom Bukovcem in ga pripravil za prevzem našega zbora. Tako smo de-

jansko začeli znova. Ko nas je mož povabil na prvo vajo – ja, to je pa stvar zase. Čeprav smo nekateri Bukija, kot mu pravijo, že nekoliko poznali, smo si vsak zase naložili, nekdo večji, drugi pa manjši zalogaj treme. O njem so krožile vesti in vestičke, da je strog, nepopustljiv, vražje točen in še kakšen izmišljen bav-bav povrh. Dveh, treh pevcov že na prvo vajo ni bilo, prišlo pa je nekaj novih pevk in pevcev, ki so že vedeli, da se s Pavlom lahko mnogo doseže. Res je, z njim se dela. Pri njem moraš biti zbran in tudi vzdržljiv, slediti moraš tempu, sproti popravljati svoje napake in še in še... Žal je omagalo še nekaj kolegic in kolegov – vendar moram reči, da je Pavle Bukovac predvsem človek, oče, prijatelj, večkrat tudi nagajivo razposajen in predvsem izredno duhovit. Ob njem je soproga Vida, ki je tudi sama zase zborovodja, korepetitor in odlična pevkva, predvsem solistka – sopranistka. Svoje bogato pevsko znanje uspešno prenaša v naš pevski kolektiv, ob tem, da je izredno pozorna in kolegialna.

Tako organizirani smo pričeli s študijem novega in obnavljanjem takoimenovanega železnega programa po urniku dela, ki ga je pripravil zborovodja.

V zboru skrbimo tudi za družabnost, saj brez nje ni prožnosti in enotnosti. Tako smo si pripravili dostojno slovo od starega leta v Lovski koči Hum. Vzdušje je bilo že kar tradicionalno izredno: taktno, kolegialno in predvsem vokalno-veselo. Za »špico« razvedrilnega programa, pa so poskrbeli Matej Maček, Peter Robič in dr. Uran Žanič.

Stopili smo v leto 1990. Pred nami je bil krstni nastop z našima novima zborovodjema – Vido in Bukijem.

Kot vsako leto smo se namenili k ostarelim in invalidom na Grmovje v Dom Ivanke Uranjekove na Pirešici. Pripravili smo trinajst skladb, ki smo jih resno in dopadljivo izvedli.

Naslednji dan smo se »v novi izdaji« predstavili našemu in predvsem športnemu občinstvu v jedilnici Grafike, kjer smo zapeli štiri pesmi, ki smo jih na novo naštudirali. Nastop je uspel. Zborovodja nam je polaskal s priznanjem, da smo se stvari lotili resno in zbrano.

Večina zborov ima vsaj enkrat na leto pospešene priprave, oziroma takoimenovano »peglanje«. Običajno je to izven okolja, kjer deluje. Zato izvedejo priprave v obmorskih krajih in to v zimski sezoni, predvsem zaradi cen. Letos nam je to uspelo prvič in to predvsem zato, ker nam je kolektiv, za katerega barvo nastopamo, to finančno omogočil. Ob tej priliki se iskreno zahvajujemo vsem v Aero, ki so nam to enkratno doživetje omogočili.

Izbrali smo si najcenejšo varianto in to hotel Maestral v Novem Gradu na istrski rivieri. 8. februarja, na dan našega kulturnega praznika, smo se odpravili na pot. Vreme je bilo sicer spremenljivo, vendar sploh ni vplivalo na počutje. Popoldne smo zagledali nakodrani Jadran in impozantne kocke hotela Maestral, naložene eno vrh druge. Buki, Vida, Tanja in Rajko so nam pomagali z nasveti in tudi sicer, da smo se kar najhitreje »vselili«.

Srečanje s šankom sem sklenil s pregovorom – osel gre enkrat na led (prav to je oslovstvo). Naročil sem tri decilitre piva »Premium« in bil nagrajen z baritonsko »štimo« plačilnega: »Dvadesetpet dinara«.

Naslednje pivo, ki sem ga spil, je bilo tri dni kasneje – v Celju. Tri dni so tekle priprave po urniku, ki je bil striktno upoštevan – tri ure dopoldan in tri ure popoldan. Prosti čas smo izkoristili za kopanje v bazenu z morsko vodo, počitek in klepet z znanci športniki, ki so bili tam tudi iz Celja. Imeli so seminarje za njihovo področ-

je delovanja. Naše delo pa je bilo usmerjeno v dodelavo koncertnega programa in predvsem priprava za nastop na reviji pevskih zborov iz delovnih organizacij v Štorah.

Čas neusmiljeno teče in 23. februarja smo se zbrali v temnih večernih oblekah z metuljčki (moški) in kolegice v lepih rdečih bluzah z zaponko in dolgimi krili. Na nastop smo morali čakati precej časa, ker smo bili na programu predzadnji od enajstih zborov. Ta čas je izkoristila Vida Bukovčeva in vpevala zdaj soprane, zdaj basiste in ponovno alte in spet base.

Njena prizadevnost se nam je obrestovala. Lepo smo zapeli Odi et amo, Pod jasnim soncem in O, ta preburna ženska stvar. Oder kot tak, oziroma splošna akustika je v Štorah že od nekdaj slabost te dvorane, zato nismo imeli pravih občutkov, kako smo zapeli. Po mnenju poslušalstva je bilo ugotovljeno: Zelo dobro, velik napredek!

Žani Uranič

Ivanka Kolenc – nova predsednica Aerovih planincev

Na občnem zboru planincev Aera v februarju so izvolili novo predsednico Planinskega društva Aero. Nova predsednica je Ivanka Kolec iz Trzinja. Ivanka Kolenc je planinka že od mladih let in za hribe jo je navdušil že oče, ljubezen do planin pa jo spremlja še danes. Pravi tudi, da je to nalogo prevzela v težkih časih, saj denarja za planince ne bo veliko. Na knjižici Planinskega društva Aero je bilo samo 3000 dinarjev, kar je premalo za vse načrtovane aktivnosti. Ivanka je bila pred sprejemom te funkcije aktivna v izvršnem odboru in bila tudi tajnik Planinskega društva. Vsak začetek je težak, pravi Ivanka Kolenc in ravno zato ji je na začetku tako zelo potrebna pomoč vseh ostalih planincev, veliko pa ji je v pomoč ravno podpredsednik Franček Perc.

Letos so se ravno zaradi težav z denarjem odločili za pobiranje članarine malo prej kot ponavadi. Lani je bilo v društvo vključeno 400 članov, letos pa pričakujejo osip kar tretjine članov in to predvsem v proizvodnji. Draginja se pozna tudi na tem področju, na žalost pa tudi Planinsko društvo lahko vse manj nudi svojim članom, saj denarja za prenočišče in morda še čaj, ni.

Prevozi postajajo vse dražji, pri vsesplošnem varčevanju pa ne more-

Ivanka Kolenc

mo pričakovati, da nam bo naša delovna organizacija še lahko posodila avtobus, pravi Ivanka Kolenc. Načrtujejo še dodatne akcije in prireditve, da bi si društvo prislužilo nekaj denarja in nudilo svojim članom vsaj toliko, kot do sedaj.

Nekaj izletov so že izvedli in Ivanka Kolenc ugotavlja, da je bila udeležba skromna in zato poziva vse planince, da se v večjem številu udeležijo izleta v neznanu, ki bo v aprilu.

Predsednica Planinskega društva Aero pravi, da bo najbolj zadovoljna, če se bo izletov udeleževalo veliko planincev in da bodo zadovoljni. Pri tem pa prosi za pomoč in za razumevanje vse planince, saj so časi, vsaj kar se denarja tiče, res težki.

Iz uredništva pa dodajmo, da s skromnostjo in dobro voljo lahko mnogo dosežemo, tudi v Planinskem društvu Aera.

Jasna Rode

NISMO PREZRLI...

... obiska kitajske delegacije v Kemiji Šempeter

... podelitve priznanj najuspešnejšim športnikom Kemije Šempeter

Odbojarska ekipa Kemije Šempeter

Iskrene čestitke ob »Dnevu žena.«

Varovanci iz
DPP Muta

Veliko sonca, veselja in še nadaljnih uspehov pri vašem delu vam želijo

Člani novinarskega
krožka s tovarišico
COŠ Fran Roš Celje

NAŠI MLADI DOPISNIKI

ZA EN DAN SEM POSTALA UČITELJICA

Šola je grozna stvar. Vsaj za učence. Kaj vse bi dali, če bi lahko postali učitelji in bi v klopih pred seboj zagledali prav te tečne, dolgočasne, grozne učitelje.

Prejšnji teden se je to res zgodilo. Dogovorili smo se, da bomo učenci za en dan učitelji, naši učitelji pa učenci. Poglejmo, kako je bilo.

Prvo uro je bil na urniku zemljepis. V klopi pred menoj so sedeli tovarišica Zadreznik, tovariš Glavan in tovarišica Kranjc.

Najprej sem vprašala učitelja za matematiko, tovariša Glavana, kaj so izohipse. Gledal me je, kot da je poje del topovsko kroglo. »Torej dvojka,« sem dejala. Malo sem mu »šenkala«, saj je tudi on meni.

Na vrsti je bila tovarišica za »slovo« in vprašanje: opiši podnebje v hladnem pasu. Čeprav se je tovarišica zelo trudila in je z lepim knjižnim jezikom hotela odgovoriti, ni šlo. Samo minus štiri si je prislužila.

Vprašanja in odgovora tovarišice Zadreznik sploh ne bom izdala, ker je odgovorila kot glasbena skrinjica, ki jo nekdo navije. Po domače – »lajna«.

Po spraševanju smo vzeli novo snov. Tovarišica Zadreznik in tovariš Glavan sta dobila bunko, ker nista imela zvezkov. In prav takrat, ko sem hotela nadaljevati, je zvonilo.

Sledil je odmor in med njim sestanek, kako škodljivo je kajenje. Tova-

rišica ravnateljica in tajnica sta vneto prikimali. Naslednje uro smo imeli glasbo. V razredu so me čakali tovarišica Bernard, tovariš Gržina, tovarišica Cestnik in tovariš Šmidhofer. Lepi pari, kajne? Naučili smo se peti novo pesmico. Ali bolje – naučili so se peti. Tovariša Gržine sploh nisem hotela poslušati, ker bi lahko slike popadale s sten. Tako je »krulil«. Tovarišica Bernard je zapela kot angelček, tovariš Šmidhofer in tovarišica Cestnik pa tako, no, saj si lahko mislite. Spet je zazvonil zvonec in tudi glasbe je bilo konec.

Zelo podoben je bil preostali del pouka. Najbolj smešno je bilo med angleščino, ko je tovarišica Mastnak padla s stola, ker se je zibala. Dobila je ustni opomin.

Po kosilu je bilo pouka konec, saj so se tovarišice in tovariši morali pomiriti od šoka zaradi slabih ocen.

Najbolj kritične ocene je imel tovariš Gržina, najboljše pa tovarišica Babnik.

Mi, učenci, smo bili veseli kot še nikoli. Spraševati svojega najhujšega »sovražnika« – učitelja, to je več kot super.

Že naslednji dan je bilo spet vse po starem. Učitelji so bili spet naši učitelji, mi pa njihovi učenci. Kakšna škoda! Tisti tovariši, ki so prejšnji dan dobili lepe ocene, so se prijazno nasmihali, ostali pa so tako gledali, da je malo manjkalo, pa bi me vrglo s stola.

Ugotovila pa sem nekaj. Bolje je biti učenec kot učitelj. In to resnično.

Ana Brajkovič, 6.a
COŠ Fran Roš Celje

PEKLA SEM KOKICE

Nekega dne, ko staršev ni bilo doma, mi je prišlo na misel, da bi si spekla kokice. Pogledala sem v omaro, vendar je bila prazna. Zbrala sem nekaj denarja in stekla v trgovino. Kupila sem celo vrečko, na poti domov pa so se mi raztresle po cesti.

Bila sem v veliki zadregi in žalostna sem odšla domov. Še enkrat sem pogledala v omaro. Zazdelo se mi je, da je nekdo doma. Preiskala sem stanovanje. V spalnici sem našla celo zalogo kokic.

Hitela sem pripraviti ponev in olje. Vse je bilo pripravljeno in kokice sem vrgla v ponev. Toda »joj! Kokic nisem pokrila s pokrovko in vse je začelo mrgoleti. Iskala sem pokrovko in položila sem jo na ponev, ki je bila že prazna. Vzela sem omelo in začela pometati.

Pozvonilo je. Bila me je strah, da sta oče in mama. Zvonil je poštar. Kar poskočila sem od sreče, saj sem bila rešena velike zadrege.

Oče in mama sta se vrnila zvečer. Oče je stopil v kuhinjo in padel. Vprašal me je, zakaj so tla mastna. Nisem se mogla zlagati.

Od takrat naprej ne pečem kokic brez pokrovke.

Nataša Zupančič, 5.a
COŠ Fran Roš Celje

NA VIKENDU

V torek sta se oče in mama odpravila na vikend. Z bratom sva bila sama. Pridružila se nama je sestrična Mojca in skupaj smo prespali tisto noč. Velikokrat nas je poklical stric, ker ga je zanimalo, kaj počnemo.

Zjutraj okoli devete ure nas je spet poklical, da bi se zbudili. Pospravili smo postelje, izključili televizijo in odnesli smeti. Strica smo počakali na dvorišču. Naložil je prtljago in odpeljali smo se v trgovino, kjer nas je že čakala teta. Pot na vikend je hitro minila.

Tam nas je pričakal zajtrk. Z Mojco sva odšli k psu, ki nas je opazil že ob prihodu. Kosilo smo imeli pozno. Postavili smo mizo za namizni tenis in ga igrali. Zvečer smo hodili pozno spat, ker smo gledali filme.

Tako se je ponavljalo dan za dnem. V soboto smo se vrnili v Celje. Pripravila sem si vse reči za šolo. Hitro je minila nedelja in v ponedeljek sem že sedela v šolskih klopeh.

Nataša Zupančič, 5.a
COŠ Fran Roš Celje

POSTREFERENDUMSKE

1. Je prevarana bila gospa Kemija, zdaj lahko jo reši le še Marija.
2. Če ne bi mi grozil stečaj, bi se odločil za svoj raj.
3. Smo se končno odcepili, na stare čase pozabili, da bi nikdar se ne vrnili.
4. Če si zašel v slabo družbo, si takoj poišči novo službo.
5. Če bi znal obračat' novce odšel med prave bi trgovce. Ker pa tega še ne znam, ostanem z vami še kak dan!

Alice

Dijaki obiskali galerijo Lojzeta Pongrašiča

17. marca so dijaki Srednje družboslovne šole s profesorjem Hriberškom obiskali galerijo in delovni atelje Lojzeta Pongrašiča.

Dijaki so bili zelo navdušeni nad deli Lojzeta Pongrašiča in ga veliko spraševali o njegovem delu, o načinu dela in o motivih, ki so zanj značilni.

Lojze nam je še povedal, da so nekateri dijaki, potem ko so se skupaj s profesorjem že poslovili, prišli nazaj k Lojzetu in se še nekaj časa izčrpno pogovarjali o slikarstvu, kiparstvu in ustvarjalnem delu.

Profesor Hriberšek bo pripeljal v Lojzetov atelje še več razredov.

DRAGI REŠEVALCI KRIŽANK I

V uredništvu smo zelo veseli, da tako množično pošiljate rešitve križank. Sreča je opoteča, vendar so jo tokrat ujeli naslednji izžrebanci:

- 1. nagrada – 80 dinarjev: DANIJEL MIRNIK, Trzinje
- 2. nagrada – 50 dinarjev: JOŽICA IVŠEK, DSSS

- 3. nagrada – 35 dinarjev: BRANKO HABJAN, Kemija Celja
- 4. nagrada – 25 dinarjev: IRENA PECIGUS, Kemija Celje
- 5. nagrada – 25 dinarjev: JOŽE TOME, DSSS

Nagradno križanko številka 3 pošljite do 20. aprila 1990 na naslov Aero DSSS, Kocenova 4, Celje, Kadrovsko splošni sektor s pripisom »NAGRADNA KRIŽANKA«.

Celje - skladišče
D-Per

452/1990

COBIS

	FOND	LUNINA MENA	KRAJ NA GOREN- SKEM	KOLIČNIK	LIJAK	OBČESTNI KANAL	NASLOV KOZAS- KIH DOVE- LJNIKOV
	PUNCA (ZANIČU)						
	MESTOV BANATU						
	PTICA SELIVKA EGIPT. KRALJICA				PEVKA PRODNIK DEDNA LASTNOST	TRGOV. BLAGO	DLAKA MAD OČESOM MESTO OB SOČI
	ZMRZNI. VODA		ROČNI IZDELEK IL SUKANCA KNOJ			GL. MESTO NORVEŠKE	UREJENO NLAGANJE NA KUP KRAJ NA BRAČU SPLOŠNA DNATEV
	GLAVNI ŠTEVNIK POGORJE V FRANČ.	SL. IGRAL (YOLODIA) POLJSKO MESTO			KONJSKE NOSNICE MADŽ. N. IME		
REŽISER DUKLETIČ				SUKANEC		PTIČ PEVEC SKLEP NA NOGI	
NOVEJŠA SLIKAR. SHER				NAŠA NAJVIŠJA GORA			KALCIJ
AFRIŠKA DRŽAVA				OPAŽI			PODZEMNI HODNIK KRIŽEVA DRAMA AVTOR JANBAZ KORENT
NRAVO- SLOVEC				BOKSAR LOUIS		GL. MESTO GANE HERCE- GOVEC	ŠOLSKE RED
DRÓBEC SNOVI			ZATEM- NITEV	LJ. QLED- IGRALEC (JANEX) ALUMINIJ			MAK. KOLD VEDA O PLANIN- STVU
IVO ANDRIČ	KRMILU PRI AVTU				SL. PIŠEC (FRAN, HUDO DREZNO)		TELUR LILI NOVY
	TOALET POTREB- ŠČINA BLAGO				DRAM. COWARD PIŠEC FLEMING		
	OBLIKA STEBLA LADU. KABINA			SIJAJ PIŠARNA			IGLASTO DREVO ULOV SPONA
						PRAŠIČ KAVJIGA ZEMLJE- VIDOV	
	STAR. JUG. BOKSAR (TADJA)				NAJME ALKALOID U ČAJU		GLASB.- ZNAHENJE
	EDINI IZVOD DESTNER				KRAJ PRI DONŽALAH TEKOČINA V ŽILAH		SATIRIK BOCHWALD
BIVŠI SL. POLITIK (FRANCE)			MLADEN- KA LANTAN				FRANČ. PIŠATELJ (EMILE)
SORTNO VINO				AZIJSKA DRŽAVA			HITRO HLAPLJIVA TEKOČINA
EVROP. REKA				REKA MED POLJSKO IN NDR.			VRSTA MAŠČOB